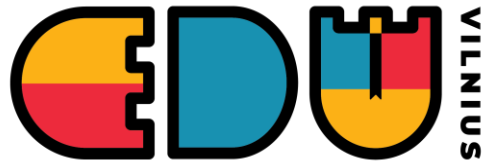

Kurk
Lietuvai

Viešosios konsultacijos dėl Vilniaus švietimo įstaigų darnumo matavimo įrankio kūrimo apibendrinimas

Julija Skerniškytė

2023 birželis

I. Konsultacija su ekspertais

Konsultacijos tikslas ir forma.

Apklausa / įrankis matuoti mokyklų darnumui kurtas remiantis užsienio praktikų pavyzdžiais. Siekiant užtikrinti, jog įrankis būtų pritaikytas Vilniaus mokykloms, reikalingas ekspertų, išmanančių Vilniaus švietimo įstaigų kontekstą ir gebantys susieti jį su darniu vystymusi, indėlis. Ekspertams išsiųstos individualios užklauskos pateikti komentarus apie apklausą.

Konsultacijos dalyviai: užklausa išsiųsta 14 ekspertų, grįžtamąjį ryšį suteikė 9 ekspertai iš šių organizacijų:

- EDU Vilnius
- VšĮ „Pasaulio piliečių akademija“
- Lietuvos nacionalinė UNESCO komisija
- Vilniaus miesto savivaldybės miesto tvarkymo ir aplinkos apsaugos skyriaus aplinkos apsaugos ir želdinių tvarkymo poskyris
- Vilniaus miesto savivaldybės vadovybės atstovai
- Lietuvos jaunimo centras
- Asociacija Žinių ekonomikos forumas
- CO2 pėdsako valdymo agentūra „Planet Positive“
- VšĮ „Klimatui Neutralus Vilnius“

Pagrindinės išvados

Ekspertai pateikė detalius pasiūlymus dėl klausimų ir atsakymų variantų, jų formuluočių, dėl atitinkamų įverčių kiekvienam atsakymo variantui paskyrimo, kitų techninių sumetimų. Čia pateikiamos tik apibendrintos pagrindinės išvalgos skirtingose temose, kurios adresuojamos apklausoje.

Bendri komentarai

- Akcentuota, jog svarbu patikslinti sąvokas, paaiškinant skirtumus tarp „*tvarumo*“ ir „*darnumo*“. Taip pat pasiūlyta išsamiau paaiškinti kai kurias kitas apklausoje naudojamas sąvokas, nes jos gali būti respondentams nežinomos.
- Pasiūlyta preambulėje į apklausą įterpti respondentams skirtą informaciją apie tai, kokią naudą darnumas suteikia mokyklai.
- Atkreiptas dėmesys į tai, jog to paties lygmens atsakymo variantai turėtų turėti tokį patį įvertį. Taip pat pastebėta, jog dėliojant atsakymų variantus vertėtų atkreipti dėmesį į socialinį pageidaujamumą – respondentams neturėtų būti sufleruojami atsakymų įverčiai.
- Pabrėžta, jog apklausoje derėtų nemaišyti subjektyvių ir objektyvių kriterijų, t. y., vertėtų klausti klausimų apie faktus, prašyti respondentų pateikti įrodymus, neklausti nuomonės arba įvertinimo, kuris negali būti pagrįstas faktais, labiau subjektyviems klausimams neduoti balų, t. y., neįtraukti į indeksą.
- Pasiūlyta daugiausia vertės indekse skirti daliai apie realias mokyklų darnumo praktikas, o mažiau vertės teikti atsakymams apie mokyklos tolesnius planus, bendruomenės ryšius, viziją ir valdymą.
- Pasiūlyta į apklausą būtinai įtraukti klausimus apie darnumo temų integravimą į ugdymo procesą, ugdymo turinį, siekiant suprasti ar, kaip ir kiek mokyklose mokoma apie darnumą.

Valdymas ir vizija

- Pasiūlyta naudotis vadybos požiūriu, pagal kurį, mokyklos misija, vizija ir vertybės nėra vienas aukščiau / žemiau kito santykiuje, o yra vertinami visi drauge. Ekspertai patarė pakeisti klausimo „*Ar darnumas Jūsų mokykloje integruojamas į bendrą ilgalaikę mokyklos viziją, misiją, vertybes?*“ atsakymo variantus, įvertinant ar darnumas minimas konkrečiais, aptakiais ar išvis neminimas.
- Siekiant išsiaiškinti ar mokykloje yra paskirtas už darnumo veiklų koordinavimą atsakingas žmogus, ir kas tai (administracijos darbuotojas, mokytojas, kt.) pasiūlyta pakeisti klausimo formuluotę, prašant nurodyti ar darnumo veiklų koordinavimas yra pagrindinė ar papildoma šio darbuotojo funkcija.
- Atkreiptas dėmesys, jog efektyvus valdymas reiškia ne tik už darnumą atsakingo žmogaus paskyrimą, bet ir veiklos rezultatų / pasiekimų stebėseną, išvadų formulavimą, tikslų adaptaciją pagal išvadas. Pasiūlyta įterpti klausimą apie tai ar mokykla stebi savo darnumo praktikų rezultatus ir ar keičia išsikeltus tikslus, jei pastebimi trūkumai.

Energija

- Siekiant sutrumpinti apklausą, pasiūlyta išimti klausimą apie tai kiek energijos mokykloje išgaunama naudojantis atsinaujinančiais energijos šaltiniais (AEŠ), kadangi Vilniaus miesto savivaldybės administracijos duomenimis tik viena švietimo įstaiga naudojami AEŠ.

Vanduo

- Paašškinta, jog Vilniuje mokyklų lietaus nuotekų sistema yra prijungta prie centralizuotų nuotekų sistemos, todėl mokyklos neturi galimybės rinkti lietaus vandens – pasiūlyta neminėti šios praktikos apklausoje.

Atliekos

- Akcentuota, jog mokykloje neužtenka turėti aiškias taisykles dėl nešiukšlinimo, o būtina, kad apie šias taisykles būtų informuota visa mokyklos bendruomenė. Todėl pasiūlyta praplėsti klausimo apie tai kokios praktikos skatina nešiukšlinti atsakymo variantus.
- Atkreiptas dėmesys, jog popieriaus perdirbimo metu sunaudojama daug energijos ir vandens, todėl perdirbto popieriaus naudojimas mokykloje nebūtinai yra darni praktika. Vietoje to, rekomenduojama mokyklas skatinti peržiūrėti spausdinti skirto popieriaus sąnaudas ir jas mažinti, skatinti naudotis elektroninėmis priemonėmis ir šiuos atsakymo variantus įtraukti kaip darnumo praktikas skirtas vartojimui mažinti.
- Atsižvelgiant į tai, jog mokykloje gali būti visa reikalinga atliekų rūšiavimo infrastruktūra, bet gali trūkti rūšiavimo kultūros ir atvirkščiai, pasiūlyta patikslinti klausimo „*Ar mokykloje rūšiuojamos atliekos?*“ atsakymo variantus, atskiriant infrastruktūrą nuo rūšiavimo kultūros.

Maistas

- Akcentuota, jog vertėtų atskirti klausimus apie galimybę pasirinkti vegetariškus ir veganiškus patiekalus mokyklos valgykloje. Taip pat siūloma pridėti klausimus siekiant išsiaiškinti iš kiek vegetariškų ir veganiškų patiekalų galima rinktis, bei kokias augalinės mitybos skatinimo iniciatyvas įgyvendina mokykla.

Transportas

- Pasiūlyta įtraukti klausimą apie tai kiek mokyklos turimas transportas yra ekologiškas ir kaip tvariai mokykla organizuoja ir vyksta į ekskursijas.
- Akcentuota, jog viešojo transporto tvarkaraščių pateikimas mokiniams nėra tvaraus judėjimo skatinimo iniciatyva, kadangi šią funkciją atlieka tam skirtos programėlės ir mokyklos neturėtų būti skatinamos dubliuoti šios funkcijos.
- Pasiūlyta paklausti mokyklų vadovų apie tai kiek patogus yra viešojo transporto susisiekimas mokykloje ir ar jis atitinka moksleivių poreikius.

Mokyklos aplinka

- Atkreiptas dėmesys, kad ne visos mokyklos turi galimybę turėti sodus ar daržus mokyklos teritorijoje, todėl pasiūlyta įterpti atsakymo variantą mokykloms, kurios turi daržus įrengiamus ant mokyklos palangių ar kitas žalias erdves (žalias klases) mokyklos patalpoje.
- Siekiant suprasti ar / kiek mokyklų matuoja išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) kieki, ar planuoja tai daryti, pasiūlyta pridėti atskirą klausimą.
- Pasiūlyta suteikti galimybę respondentams ne tik atsakyti ar turi lauko edukacinių erdvių ir ar jos naudojamos ugdymo procese, bet ir patikslinti ar jos yra *planingai* naudojamos įvairių disciplinų pamokoms ir pateikti populiariausių erdvių pavyzdžių.

Bendruomenės ryšiai

- Pastebėta, kad vertėtų mokyklų vadovų klausti ne tik apie tai kaip mokykla bendradarbiauja su bendruomenės grupėmis įgyvendindama darnumo iniciatyvas, bet koks apskritai mokyklos santykis su bendruomene, kiek jis darnus ir ilgalaikis. Be to, pasiūlyta įterpti klausimus apie tai kiek būtent mokiniai yra įgalinti prisidėti prie mokyklos veiklos.
- Akcentuota, jog į klausimą apie tai kaip skirtingos bendruomenės grupės įtraukiamos į mokyklos sprendimų priėmimus, kaip atskiras grupes vertėtų įtraukti mokytojus ir mokinius, kadangi jie ne visada administracijos įtraukiami į sprendimų priėmimus.
- Atkreiptas dėmesys, jog mokykloje nebūtinai turi veikti mokinių ekologinis klubas ar kita mokinių organizacija, tam, kad mokiniai būtų įsitraukę į darnumo veiklas. Šias funkcijas atlikti gali mokinių savivalda.

Profesinis tobulėjimas ir pagalbos poreikis

- Atsižvelgiant į tai, jog keičiasi mokyklų prioritetai ir mokytojų kvalifikacijos kėlimo poreikiai, akcentuota, jog vertėtų matuoti kiek mokyklos darbuotojų ir mokytojų dalyvavo darnumo mokymuose ne per pastaruosius metus, bet per pastaruosius dvejus ar trejus metus.
- Klausime apie tai kokių mokymų reikia mokytojams ir darbuotojams bei kokios pagalbos reiktų mokyklai, pasiūlyta duoti galimybę respondentams išdėlioti atsakymų variantus prioriteto tvarka, siekiant išvengti situacijos, kai respondentas pažymi, jog reikalingi visi mokymai / visos pagalbos rūšys.

II. Konsultacija su mokyklų vadovais

Konsultacijos tikslas ir forma. Apklausa skirta mokyklų vadovams, todėl svarbu gauti grįžtamąjį ryšį apie apklausos logiką, klausimų ir atsakymų variantų formuluotes. Mokyklų vadovai gali pateikti įžvalgas apie tai, kurios praktikos yra įmanomos, kurios ne, įvardyti pagrindinius

Konsultacijos dalyviai: 11 direktorių ir 4 pavaduotojai ugdymui iš 15 Vilniaus bendrojo ir ikimokyklinio ugdymo mokyklų (biudžetinių įstaigų).

Į pirmosios grupės diskusiją užsiregistravo 11 dalyvių, dalyvavo 7:

- Vilniaus lopšelio – darželio „Salvija“ direktorė
- Vilniaus „Atžalyno“ mokyklos – darželio direktorė
- Vilniaus Panerių lopšelio – darželio direktorė
- Vilniaus lopšelio-darželio „Žiburėlis“ direktorė
- Vilniaus lopšelio- darželio „Bajorėlis“ pavaduotoja ugdymui
- Vilniaus Antakalnio pradinės mokyklos pavaduotoja ugdymui
- Vilniaus Šviesos pradinės mokyklos direktorė

barjerus, į ką reiktų atsižvelgti formuojant klausimus ir atsakymų variantus, atkreipti dėmesį į tai, kas praleista ar nepaminėta. Šiuo tikslu buvo organizuotos dvi diskusijos, prieš tai pakvietus dalyvius susipažinti su apklausa.

Komentarus raštu pateikė Vilniaus lopšelio-darželio „Malūnėlis“ direktorė.

Į antrosios grupės diskusiją užsiregistravo 12 dalyvių, dalyvavo 7:

- Vilniaus „Laisvės“ gimnazijos pavaduotoja ugdymui
- Vilniaus Gerosios Vilties progimnazijos direktorė
- Vilniaus kunigaikščio Gedimino progimnazijos direktorius
- Vilniaus šv. Jono Pauliaus II gimnazijos pavaduotoja ugdymui
- Vilniaus Antakalnio progimnazijos direktorius
- Vilniaus Gabijos progimnazijos direktorius
- Vilniaus Antano Vienuolio progimnazijos direktorius

Pagrindinės išvados

Bendri komentarai

- Pastebėta, jog apie darnų vystymąsi švietimo įstaigose kalbėti reikėjo jau seniai, jog apklausa naudinga mokyklai dabartinei situacijai įsivertinti, bendram įspūdžiui susidaryti ir suprasti, kaip ir kiek organizacija prisideda prie darnaus vystymosi.
- Išreikštas sumišimas dėl **sąvokų** „darnumas“ ir „tvarumas“. Direktorius paminėjo, jog vieni yra pripratę prie „darnumo“ sąvokos, kiti prie „tvarumo“, todėl pamatę kitą sąvoką išsigąsta ir nesupranta apie ką kalbama. Išreikštas pasiūlymas praplėsti darnumo ir tvarumo sąvokų paaiškinimą, išgryninti skirtumus tarp jų.
- Kaip viena iš svarbių barjerų darnumui mokyklose įvardyta **darnumo veiklų tęstinumo problema**. Mokyklos direktorė pastebėjo, jog bandant atsakyti į apklausos klausimus susidarė įspūdis, jog mokykloje daug temų nėra liečiama, arba jos adresuojamos paviršutiniškai ir neturi tęstinumo:

[...] čia ir dabar vyksta projektas, vyksta veiklos ir nebeužtenka laiko ir žmogiškųjų išteklių susėsti, reflektuoti ir tęsti projektą arba papildyti, koreguoti ir vėl dirbti su tuo projektu.

- Išreikštas nuogąstavimas, kad **mokykloms darnumo projektams neskiriami papildomi žmogiškieji ištekliai, finansavimas**, ir viską tenka daryti patiems, šalia savo pagrindinių funkcijų, skiriant tam papildomų resursų. Mokyklos dažnai susiduria su sunkumais įvykdyti savo pagrindines funkcijas, todėl neturi išteklių prisiimti tokias papildomas funkcijas kaip darnumo skatinimas.
- Didelis dėmesys skirtas steigėjo – **savivaldybės vaidmeniui ir įtakai**. Akcentuota, jog trūksta savivaldybės sprendimų. Pavyzdžiui, išreikštas nuogąstavimas, jog trūksta politinių sprendimų ir organizuotumo sutvarkyti atliekų rūšiavimo konteinerius visų mokyklų teritorijoje, pagalbos sukurti darnumui palankias erdves, užtikrinti tinkamą bazinę infrastruktūrą. Panašią nuomonę išreiškė ir kitos mokyklos direktorė, pasidalindama, jog sudėtinga kalbėti apie darnumą ir darnias praktikas, kai mokykloje nėra karšto vandens ir mokykla nėra renovuota. Išreikštas pasiūlymas pirmiausia užtikrinti, jog visų mokyklų erdvės ir infrastruktūrą būtų palanki darnumui, o tik tuomet toliau kalbėti apie darnias iniciatyvas mokyklos viduje. Kitas direktorius išreiškė stiprią poziciją, jog politikos formuotojai suformuoja politiką, kuri yra nepalanki darnumui ir sukuria problemas, kurias spręsti yra palikta mokykloms. Įvardytas **lūkestis, jog klausimynas galėtų padėti užfiksuoti ir steigėjui perduoti informaciją** apie tai, kur yra bėdos, kur politikos formuotojai gali įgyvendinti pakeitimus, kurie padėtų mokykloms tapti darnesnėmis.
- Pastebėti **trūkumai egzistuojančiuose darnaus vystymosi projektuose**, kuriuose įsitraukusios mokyklos – pasak vieno direktoriaus, tokiuose projektuose nėra realios pagalbos, mokykloms norėtusi daugiau nei tik rekomendacijų ar gairių, bet pvz., finansinės pagalbos. Direktorius išreiškė nusivylimą, jog tokie projektai neskiria mokykloms jokio finansinio paskatinimo ar pagalbos, kuri leistų realiai sutvarkyti mokyklos infrastruktūrą, reikalingą darnumui skatinti, mokyklai iš tokių projektų mažai naudos:

„Mums duotos metodikos, krūva gairių, kurias mokykla turi padaryti, uždėti varnelę ir atsiskaityti“.

- Pastebėta, jog reikia įvertinti skirtumus tarp bendrojo ugdymo mokyklų ir ikimokyklinio ugdymo įstaigų galimybių ir kontekstų, pvz., mokyklos turi skirtingus pajėgumus, infrastruktūrą, skirtingai nusiteikusias bendruomenės grupes ir pan.

Vizija ir valdymas

- Išreikšta nuomonė, kad daugeliui mokyklų darnumo įtraukimas į mokyklos strateginius planus išlieka ateities klausimu. Akcentuota, kad apklausoje klausimas apie tai ar darnumas įtrauktas į mokyklos viziją yra esminis:

„Jeigu vizijoje, misijoje ir tiksluose atsispindės darnumo kryptis, visi bus įgalinti po truputį judėti ta linkme“.

- Kita vertus, akcentuota, jog mokyklos vizija, misija ir vertybės nėra keičiami kas keleri metai, todėl įtraukti darnumą į mokyklos viziją nėra taip lengva. Keli dalyviai pastebėjo, jog mokyklų vizijoje ar misijoje nebūtinai konkrečiai minimi žodžiai „darnumas“ ar „tvarumas“, bet kitos minimos vertybės gali suponuoti į darnumą, tad darnumas gali būti minimas netiesiogiai.
- Išreikštas svarbus pastebėjimas, jog darnumas yra daugiasluoksnis, visuminis reiškinys, todėl vieno atsakingo žmogaus darnumui įgalinti įstaigoje nepakanka, už darnumą atsakinga turi būti visa mokyklos bendruomenė. Kitos mokyklos atstovė paaiškino, jog darnumo tema yra nauja ir suabejojo, ar mokyklos, ir juolab darželiai, turi tokį už darnumo veiklas mokykloje atsakingą žmogų. Be to, akcentuota, kad įstaigose dažnai trūksta etatų arba darbuotojų atlikti pirminėms mokyklos funkcijoms, tad kalbėti apie papildomas funkcijas susijusias su darnumo praktikomis yra per didelis lūkestis, ypač mažesnėse įstaigose:

„Gal mokyklose ir yra koks geografijos mokytojas, kuris gali skleisti darnumo idėjas bendruomenei, bet darželyje tai veikiausiai gali būti tik pavaduotoja ugdymui ar ūkiui, kuri gal būtų kažkiek sudominta šiukšlių rūšavimu ar energijos taupymu“.

Energija

- Paaiškinta, jog daugumos mokyklų šildymo sistema yra centrinė, tad mokykla negali pakeisti, valdyti kokia energija yra šildoma ar savarankiškai reguliuoti temperatūros mokyklos pastate – tai gali būti barjeras energijos taupymui mokykloje.
- Iškeltas klausimas dėl galimybės mokykloms naudotis saulės jėgainėmis:

„Gaila, kad neturime projektų, kad mokyklos galėtų gamintis elektrą iš saulės energijos. Kyla klausimas kodėl iš visų viešųjų įstaigų ne švietimo įstaigos pasirenkamos kaip prioritetiniai objektai tokiuose projektuose“

Maistas

- Pastebėta, jog maisto likučių tvarkymo klausimu trūksta bendravimo, apskaitos informacija tarp mokyklos administracijos ir maitinimo paslaugų tiekėjų. Konsultacijos dalyviai paaiškino, kad mokyklų administracijai dažnai nėra žinoma kaip tvarkomi maisto likučiai. Kadangi maisto atliekų tvarkymas yra valgyklos atsakomybė, mokykla nesidomi šiuo klausimu ir valgykla jos neinformuoja, todėl į klausimą kaip tvarkomos maisto atliekos, mokyklų vadovai atsakyti negali.
- Direktorai pasidalijo, jog nuo tada, kai kiekviena valgykla turi savivaldybės kuratorių prižiūrintį maitinimo paslaugų teikimą mokyklose, pagerėjo maitinimo paslaugų kokybė. Valgyklos dažniau stebi maisto vartojimo tendencijas, daro mokinių apklausas, pastebėję atliekantį maistą jo nebegamina ir pan.

- Diskusijos dalyvis paminėjo, jog mokyklos leidžia lėšas pačios **sudarinėdamos valgiaraščius**, kuomet efektyvesnis sprendimas būtų centralizuotai sudaryti keletą standartinių valgiaraščių pagal mokinių amžių.
- Aptariant **maisto švaistymo mažinimą skatinančias iniciatyvas** mokyklose, akcentuota, kad:
  - mokykla ne visada turi galimybę paaukoti maistą (pvz., jei arti mokyklos nėra labdaros priimančios įstaigos, pati mokykla neturi transporto maistą išvežti, o labdarą priimančios įstaigos dėl nedidelio maisto kiekio į mokyklas nevyksta).
  - pradinių klasių mokiniai gali nusinešti nesuvalgytą maistą į savo visos dienos mokyklos grupę – taip nesuvalgytas maistas suvartojamas dienos eigoje.
  - švediško stalo principas ne visuomet veiksmingas. Direktorė pasidalino patirtimi, jog naudojantis švediško stalo principu mokiniai pirmiausia renkasi desertus, o pagrindiniai patiekalai yra išmetami, kadangi jų nevalgo:

„[...] stovi puodai, suaugęs žmogus padeda įdėti maistą į lėkštę vaikams, bet vaikai nenori nei sriubos nei kotleto, o nori vaisių ar desertų, to kas skaniau.“

Kita vertus, kitos mokyklos atstovė pasidalino, kad naudojantis švediško stalo principu mokiniams yra sudaroma galimybė maisto įsidėti tiek, kiek patys nori, o pietų metu sąmoningai nėra siūlomi vaisiai ar kiti vaikams patrauklesni variantai, kad būtų išvengta tokių situacijų, kai nėra valgoma sriuba ar antras patiekalas.

Transportas

- Išreikštas poreikis turėti **dviračių / paspirtukų laikymo vietas**. Vieno darželio vadovė pasidalijo patirtimi, jog mokykla dalyvavo savivaldybės inicijuotame projekte saugioms dviračių laikymo vietoms įrengti, tačiau projektas baigėsi ir vietos nebuvo įrengtos. Mokykla neturi finansinių lėšų dviračių / paspirtukų laikymo vietas įsirengti savarankiškai, o tėvai vaikų transporto priemones palieka darželio pastato viduje, sukeliant problemą praeiti koridoriais.
- Akcentuota problema, kad dėl taip sukurto mokyklų tinklo, mokiniai neturi kitos išeities kaip tik **į mokyklą vykti viešuoju transportu**, nes mokykla yra nutolusi nuo namų tokiu atstumu, kurio mokiniai neįvyks pėsčiomis.

Atliekos

- Išreikšti nusiskundimai dėl **atliekų rūšiavimo konteinerių mokyklų teritorijoje**. Mokyklų direktoriai, tai jog kiekviena mokykla turi savarankiškai rūpintis, jog turėtų rūšiavimo konteinerius savo teritorijoje, įvardijo kaip problemą.

„Už rūšiavimo konteinerius turime susimokėti iš mums skiriamų aplinkos lėšų.“

- Pasidalinta **sunkumais užtikrinti, kad mokyklos teritorijoje esantys rūšiavimo konteineriai būtų naudojami pagal taisykles**. Mokyklos direktorius pasidalino jog, pasitaiko atvejų, kai į mokyklos rūšiavimo konteinerius, esančius praeinamoje teritorijoje, praeiviai meta netinkamas atliekas ir mokykla privalo atsakyti už tokius veiksmus.
- Įvertindamas savivaldybės politiką prijungti mokyklas prie bendros miesto atliekų rūšiavimo konteinerių sistemos, vienos mokyklos direktorius paaiškino, jog **bendro naudojimo rūšiavimo konteineriai yra per toli**, jog mokyklos valymo personalui būtų patogiu išnešti atliekas.
- Kitos mokyklos vadovas paaiškino, jog mokykloje jau šešerius ar septynerius metus rūšiuojamos atliekos, kiekviename koridoriuje yra po keletą skirtingų atliekų rūšiavimo dėžių, tačiau, kadangi aplink mokyklą nėra rūšiavimo konteinerių, **galutiniame rezultate atliekos nėra teisingai rūšiuojamos**.
- Mokyklos direktorius pasidalino jog **mokyklos darbuotojai svariai prisideda prie atliekų rūšiavimo** ir panaudojimo, pvz., surenka plastikinius buteliukus, maisto atliekas iš valgyklos panaudoja savo ūkiuose.

Mokyklos aplinka

- Kelių mokyklų direktoriai pastebėjo, jog mokyklose įrengtos vadinamos **lauko klasės – kupolai, neturėtų būti laikomi darnumo praktikos pavyzdžiu**, kadangi kupolų grindys išbetonuotos, juose naudojami kondicionieriai, plastikas, jie nėra natūralūs ir neaišku kiek jose realiai vyksta pamokos. Vienas direktorius pastebėjo, jog darnesnė praktika būtų turėti didelius medinius suolus lauke, kurie gali būti naudojami vesti pamokoms.
- Išreikštas nuogaštavimas, kad **mokyklų renovacijos, erdvių modernizavimas nėra darnus**. Mokyklos direktorius pasidalino patirtimi, jog po erdvių modernizavimo vienoje mokyklos pusėje nuolat šalta, o kitoje šilta bei atsiradęs pelėsis. Kitos mokyklos direktorius pasidalino panašia patirtimi, kai prieš kelerius metus apšildytame mokyklos pastatas o šiandien jau kyla techninių problemų.

Bendruomenės ryšiai

- Išsakyta kritika dėl klausimų apie mokyklos ir bendruomenės ryšius. Vienos mokyklos direktorius pasidalino patirtimi, jog mokyklos bendruomenės grupės yra tam tikri lobistai, su mokykla bendradarbiaujantys savo pačių labui. Be to pastebėta, jog **bendradarbiavimas su mokyklos bendruomenės grupėmis bendrai yra sudėtingas** – pvz., sunku įtraukti tėvus į tėvų komitetą, nekalbant apie kitų grupių įtraukimą į mokyklos sprendimų priėmimų procesus. Kitos mokyklos direktorius pažymėjo, jog bendradarbiavimas– tarp mokinių, mokytojų ir tėvų, vyksta bet koku atveju, o klausimynas turėtų konkrečiai nurodyti kokio bendradarbiavimo lygio siekiama.

Profesinis tobulėjimas

- Pasiūlyta išimti klausimą apie tai **kiek darbuotojų dalyvauja mokymuose susijusiuose su darnumu**. Paaikškėjo, jog mechanizmas nustatyti kiek pedagogų dalyvavo mokymuose egzistuoja (mokytojai pildo atitinkamas ataskaitas), bet gali kilti sunkumų identifikuoti kurie mokymai ir kaip yra susiję su darnumu. Mokyklos direktorių nuomone, tam tikra mokymų dalis visuose kvalifikacijos kėlimo kursuose būna apie darnumą, šiuolaikinę visuomenę, ir ne visuomet įmanoma tai identifikuoti ir nustatyti ar tokie mokymai turi būti įtraukti į sąrašą mokymų susijusių su darnumu.

Pagalbos poreikis

Diskusijoje apie tai **kokios pagalbos mokyklų vadovams norėtusi** siekiant padaryti savo įstaigas darnesnėmis, akcentuota, jog:

- norėtusi lygiavertiškumo bendradarbiavime tarp mokyklų ir savivaldybės; jog savivaldybė mokyklas laikytų lygiaverčiu partneriu ir rimtai svarstytų mokyklų teikiamas idėjas ir siūlymus.
- nori aiškios steigėjo politikos, nuostatų darnumo klausimais, kadangi steigėjas daro didelę įtaką šiam klausimui.
- norėtusi savivaldybėje paskirto žmogaus atsakingo už darnumo veiklų mokyklose koordinavimą

III. Tolimesni žingsniai

Viešosios konsultacijos metu surinktas grįžtamasis ryšys bus panaudotas patobulinant mokyklų darnumo įvertinimo įrankį / apklausą.

Julija Skerniškytė
Projektų vadovė

☎ +370 621 26659
✉ julija.skerniskyte@kurkl.lt

📍 Upės str. 23,
08128, Vilnius,
Lithuania

🌐 www.kurkl.lt